

Naturvårdsutlåtande - Bedömning av träd vid det planerade nya akutsjukhuset i Växjö

Uppdrag

På uppdrag av Sweco Sverige AB (Gunilla Wembe) har Naturcentrum sammanställt ett naturvårdsutlåtande för 25 träd i Räfte, strax söder om Växjö. Träden finns på och i anslutning till den plats där Växjös nya akutsjukhus planeras (Figur 1). Träden har pekats ut som värdefulla i en tidigare genomförd naturvärdesinventering av Sweco (Nilsson 2020). Träden står i naturvärdesobjekt som har klassificerats som visst naturvärde och påtagligt naturvärde. Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt Svensk Standard SS 199000:2014 avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning med tillhörande Teknisk rapport (SIS-TR 199001:2014).

Metodik

Träden biologiska värde har bedömts okulärt i samband med ett fältbesök (Andreas Malmqvist 3/3 2021). Biologiska strukturer som håligheter, blottad ved, savflöden, grov bark och döda eller murkna stam- eller grendelar har varit viktiga vid bedömningen eftersom de har en positiv betydelse för den biologiska mångfalden. Detta är strukturer som ofta dyker upp först när träden blivit gamla, ofta äldre än 100 år. Ihåliga träd har bedömts som särskilt värdefulla eftersom håligheter oftast bildas först när ett träd blivit ännu äldre. Håligheter kan vara hemvist för många sällsynta och även fridlysta organismer, exempelvis fladdermöss. Om träd har en uppenbar potential som viloplats för fladdermöss har detta särskilt noterats.

Utöver naturvårdsrelevanta strukturer har även naturvårdsarter eftersökts och varit viktiga vid bedömningen. Rödlistade arter (Artdatabanken 2020), signalarter (Nitare 2019) och fridlysta arter har varit särskilt viktiga naturvårdsarter vid bedömningen. Rödlistade arter noteras med aktuell hotkategori, signalarter med (s) och fridlysta arter med (S). Naturvårdsarter som inte är upptagna i någon officiell lista med som ändå bedöms naturvårdsrelevanta har noterats med (n).

Bedömningen avser trädens värde för den biologiska mångfalden idag. Det finns flera grova och gamla träd med lägre värde i dag men som i en relativt nära framtid har möjlighet att utveckla högre värden. Denna potential är inte inräknad i bedömningen. Träd som inte når upp till klassen ”Visst naturvärde” kan ändå ha en betydelse för den biologiska mångfalden, som en del i ett skogsbestånd eller med potential i framtiden, och därmed vara viktiga att ha med i planeringsprocessen.

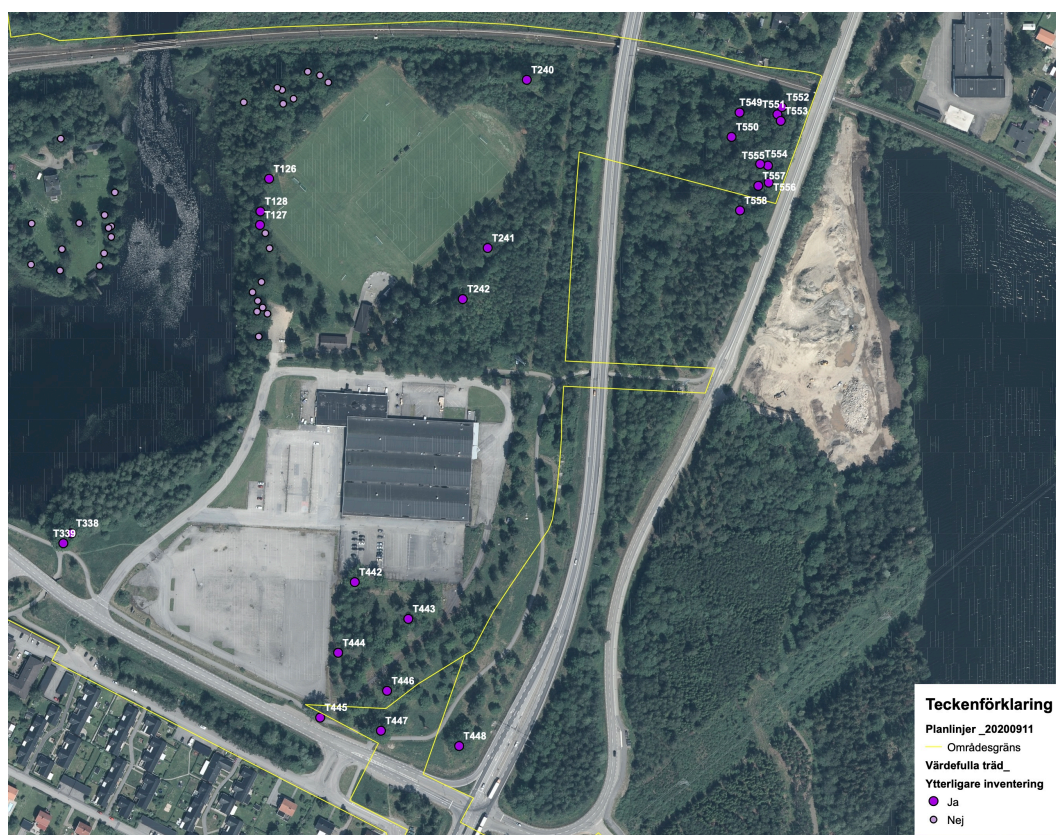
Utifrån ovanstående har träden bedömts i fyra klasser:

- visst naturvärde,
- påtagligt naturvärde
- högt naturvärde
- mycket högt

Träden och har studerats från marken vilket innebär att det främst är de nedersta delarna av träden som kunnat undersökas. Med hjälp av kikare har dock även delar högre upp i trädet kunnat observeras. Bilder och uppmätt omkrets finns på samtliga träd i naturvärdesinventeringen (Nilsson 2020).

Översiktlig områdesbeskrivning

Naturen i närområdet är varierande (Figur 1) med vattendrag, parkliknande miljöer, skogsmiljöer och brynmiljöer med buskar och småträd. Centralt finns en fotbollsplan och industrilokaler med stora asfalterade parkeringsytor. Det finns även större vägar och bebyggelse i närheten av området. Mer information om området finns i rapporten från naturvärdesinventeringen.

Figur 1. Inventerade träd med trädnummer. Karta från beställaren.

Lavar och mossor samt bedömning av träd

För att bedöma träden har strukturer men även arter varit viktiga. På de gamla ekarna finns normalt sett en ganska välutvecklad och artrik lavflora med blågrå mjöllav, bitterlav, blemlav, grön spiklav, kopparspik, eklav, dropplav, flarnlav, ekflamlav, skrynkellav, slånlav, mjölig brosklav som vanligt förekommande arter. Mer sparsamt förekommer signalarterna sotlav, kornig nållav och rostfläck. Lavfloran är till synes mer artfattig på ekar som står beskuggat. Bland mossor dominerar den mycket allmänna cypressflätan med endast fåtal andra fynd av exempelvis hjälmfrullania, strimhättemossa och kvastmossa. På de inventerade sälgarna, tallarna och bokarna är lavflora artfattig och trivial. Mossor finns främst på sälgarna men även då triviala arter som cypressfläta, strimhättemossa och krusig ulota. Sälgar har dock ett värde som pollenkälla för insekter tidigt på våren.

Nedan följer en beskrivning och bedömning av de inventerade träden (Tabell 1). Trädnumreringen följer den som finns i Naturvärdesinventeringen (Nilsson 2020) och på figur 1.

Tabell 1. Trädnummer, trädslag, påträffade naturvårdsarter, naturvårdsrelevanta strukturer, samt en sammanfattande bedömning av de enskilda trädens naturvärde (omkrets anges inom parentes).

Trädnr	Trädslag	Naturvårdsarter	Naturvårdsrelevanta strukturer	Sammanfattande bedömning
T126	Ek	Rostfläck (s).	Döda grenar i kronan.	Påtagligt naturvärde. Vital ek (260 cm) med välutvecklad lavflora varav en signalart. Står i solexponerat läge. Sparsamt med naturvårdsrelevanta strukturer.
T127	Ek	Sotlav (s), kornig nållav (s).	Stor långsgående stamskada (7-8 m) med blottad ved, hålighet med mulm, död ved i kronan.	Högt naturvärde. Rötad ek (320 cm) i solexponerat läge med flera naturvårdsrelevanta strukturer. Välutvecklad lavflora med naturvårdsarter. Goda förutsättningar för hålträdlevande arter. Förutsättningar för fladdermöss.
T128	Ek	Sotlav (s), rostfläck (s).	Skadad stam med lösa barksjok, blottad ved, död ved i kronan.	Högt naturvärde. Rötad ek (280 cm) i solexponerat läge och med en del naturvårdsrelevanta strukturer. Välutvecklad lavflora med naturvårdsarter. Gott om utgångshål i barken från långhorningar. Förutsättningar för fladdermöss.
T240	Sälg	-	Döda stamdelen.	Visst naturvärde. Röttskadad sälg (ej uppmätt) med en del död ved.
T241	Sälg	-	Döda stamdelen, blottad ved.	Visst naturvärde. Grov sälg (265 cm – flera delstammar) med en del skador och död ved.
T242	Ek	-	Grenbrott med stor yta blottad ved och begynnande hålighet med små mängder	Påtagligt naturvärde. Skadad ek (170 cm) i beskuggat läge med en del naturvårdsrelevanta strukturer.

Trädnr	Trädslag	Naturvårdsarter	Naturvårdsrelevanta strukturer	Sammanfattande bedömning
			mulm. Rötskada vid basen.	
T338	Ek	-	Rötad (svavelticka) med mindre hållighet vid basen.	Påtagligt naturvärde. Delvis rötskadad ek (290 cm) i beskuggat läge med en del naturvårdsrelevanta strukturer.
T339	Ek	Skalbaggen <i>Anitys rubens</i> (NT), skalbaggen <i>Dorcatoma chrysomelina</i> (n). Blåsippa (\$) växer intill.	Grov bark, lösa barksjok, blottad ved, stor hållighet, mycket mulm, stamknutor.	Högt naturvärde. Mycket grov ek (425 cm) i solexponerat läge. Många naturvårdsrelevanta strukturer. Mycket goda förutsättningar för fladdermöss och andra hål- och mulmlevande arter. Två naturvårdsarter noterade. Svagt utvecklad lavflora i de nedre delarna, möjligen mer intressant högre upp. Sju plantor av blåsippan (\$) växer vid basen av trädet (västra sidan) och har inte påverkat bedömningen av trädet.
T442	Ek	Sotlav (s).	Grov bark.	Påtagligt naturvärde. Vital ek (grövsta delstammen 260 cm) i solexponerat läge. Vålutvecklad lavflora med en noterad signalart.
T443	Tall	-	-	Grov tall (260 cm). Vital och tillsynes utan uppenbara naturvårdsstrukturer. Gränsar till Visst naturvärde.
T444	Tall	-	Blottad ved, grov bark.	Visst naturvärde. Grov tall (290 cm). Vital och sparsamt med naturvårdsstrukturer.
T445	Ek	Sotlav (s).	Grov bark, blottad ved, hålligheter i rötter.	Påtagligt naturvärde. I huvudsak vital ek (330 cm) i solexponerat läge och med flera naturvårdsrelevanta strukturer. Vålutvecklad lavflora. En signalart.
T446	Ek	Sotlav (s).	Grov bark, blottad ved från avsågade grova grenar, mindre hållighet, död ved i kronan.	Påtagligt naturvärde. Vital ek (340 cm) i solexponerat läge och med flera naturvårdsrelevanta strukturer. Vålutvecklad lavflora och en signalart noterad. Hållighetenspotential för fladdermöss svårbedömd.
T447	Ek	-	-	Vital ek (grövsta delstammen 175 cm) i solexponerat läge. Tillsynes utan uppenbara naturvårdsstrukturer och inga naturvårdsarter. Gränsar till Visst naturvärde.
T448	Ek	-	Döda grenar i kronan.	Visst naturvärde. Vital ek (300 cm) i solexponerat läge. Sparsamt med strukturer och inga naturvårdsarter.

Trädnr	Trädslag	Naturvårdsarter	Naturvårdsrelevanta strukturer	Sammanfattande bedömning
T549	Ek	-	Döda grenar i kronan.	Visst naturvärde. Vital ek (215 cm) i skogsmiljö. Sparsamt med naturvårdsrelevanta strukturer. Inga naturvårdsarter.
T550	Ek	-	Döda grenar i kronan.	Visst naturvärde. Vital ek (225 cm) i skogsmiljö. Sparsamt med naturvårdsrelevanta strukturer. Inga naturvårdsarter.
T551	Ek	-	Döda grenar i kronan.	Visst naturvärde. Vital ek (220 cm) i skogsmiljö. Sparsamt med naturvårdsrelevanta strukturer. Inga naturvårdsarter.
T552	Bok	-	-	Till synes fullt vital bok (225 cm) som i dagsläget saknar naturvårdsrelevanta strukturer. Dock framtida potential.
T553	Bok	-	-	Till synes fullt vital bok (200 cm) som i dagsläget saknar naturvårdsrelevanta strukturer. Dock framtida potential.
T554	Ek	-	Döda grenar i kronan.	Visst naturvärde. Vital ek (215 cm) i skogsmiljö. Sparsamt med naturvårdsrelevanta strukturer. Inga naturvårdsarter.
T555	Ek	-	Döda grenar i kronan.	Visst naturvärde. Vital ek (205 cm) i skogsmiljö. Sparsamt med naturvårdsrelevanta strukturer. Inga naturvårdsarter.
T556	Ek	-	Stor stamskada med blottad ved, rötad ved, mindre mängd död ved i kronan.	Påtagligt naturvärde. Skadad ek (390 cm) i skogsmiljö. En del naturvårdsrelevanta strukturer. Inga naturvårdsarter.
T557	Björk	-	Högstubbe med fnöskticka och björkticka, flera hackspettshål, stor hålighet med mulm.	Högt naturvärde. Grov (150 cm), tickangripen björkhögstubbe med flera naturvårdsrelevanta strukturer. Rikligt med utgångshål från skalbaggar. Goda förutsättningar för ved- och hålträdslevande arter. Begränsad potential för fladdermöss.
T558	Ek	-	Mindre mängd död ved i kronan.	Visst naturvärde. Vital ek (215 cm) i skogsmiljö. Sparsamt med naturvårdsrelevanta strukturer. Inga naturvårdsarter.

Sammanfattning

De undersökta träden är alla gamla och flertalet har strukturer som är viktiga för trädlevande organismer. Särskilt viktiga bedöms de träden vara som har håligheter av olika slag. Håligheter är en struktur som normalt uppträder först när träden blivit rötade och mycket gamla. Träd med högre naturvärde är generellt viktigare att bevara än de med lägre värde. De flesta av de nu bedömda träden utgör en samling av gamla och biologiskt

värdefulla träd där det finns förutsättningar för en artrik flora och fauna. En förlust av enskilda eller några av träden kan innebära att vissa arters överlevnad på sikt försämras i området.

Referenser

- Artdatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. Artdatabanken, SLU.
- Nilsson, A. 2020. Naturvärdesinventering Växjö akutsjukhus, Växjö kommun, Kronobergs län, 2020. SWECO.
- Nitare, J. Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen, Jönköping.